

ELS DRETS DE LA PERSONA A DEBAT

**50è aniversari de la
Convenció Europea dels
Drets Humans**

*Seminari Europeu de la FIACAT a Praga
5-8 octubre 2000*

OBJECTIUS DEL SEMINARI

1. **Examinar la situació** dels drets humans i de les llibertats fonamentals a l'Europa occidental, central i oriental.
2. **Sensibilitzar en la lluita** contra la tortura i els maltractaments. Contribuir a l'extensió de les xarxes ACAT.
3. **Animar els cristians** d'Europa per tal que es comprometin a favor dels drets humans i col·laborin amb altres esforços similars.

Comitè d'Honor

Mons. Cyrille, Metropolità de Smolensk i de Kalingrad
Stanislas Drobny, President de la Confederació d'Antics Presos Polítics de la República Txeca
Nicole Fontaine, Presidenta del Parlament Europeu
Álvaro Gil-Robles, Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa
Mons. Jérémie, President de la Conferència de les Esglésies Europees (KEK)
Tadeusz Mazowiecki, antic Primer Ministre de Polònia, antic relator de les Nacions Unides per a l'ex-Iugoslàvia
Romano Prodi, President de la Comissió Europea
Mary Robinson, Alta Comissària de les Nacions Unides pels Drets Humans
Pastor Pavel Smetana, President del Consell Ecumènic de les Esglésies de la República Txeca
Mons. Miloslav Vlk, Arquebisbe de Praga, President del Consell de les Conferències Episcopals d'Europa (CCEE)
Elie Wiesel, Premi Nobel de la Pau

ACAT
C/ Anglí, 55
08017 Barcelona
Tel. 93 203 89 15
Fax 93 203 48 30
e-mail: a.c.a.t@teleline.es

Amb la col·laboració de:

Impressió: AGPOgraf, S.A.
Dip. legal: B-3.158-01

ACAT

L'Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura va ser fundada l'any 1974 a França amb la finalitat de sensibilitzar els cristians catòlics, protestants i ortodoxos davant l'escàndol de la tortura i dels tractaments inhumans i d'incitar-los a una acció en comú. La pregària i la reflexió es troben en el cor d'aquesta acció. Actualment, hi ha una trentena d'ACAT arreu del món.

FI.ACAT

La Federació Internacional de l'ACAT va néixer l'any 1987. Té estatut consultiu davant l'ONU i el Consell d'Europa, i estatut d'observador davant la Comissió Africana dels Drets Humans i dels Pobles. Representa la xarxa de les ACAT a escala internacional i organitza regularment col·loquis i seminaris:

- 1990: Basilea (Suïssa), Brussel·les (Bèlgica)
- 1992: Estrasburg (França), Cotonou (Benin)
- 1993: París (França), Londres (Anglaterra)
- 1994: Ouagadougou (Burkina-Faso)
- 1995: Münster (Alemanya)
- 1997: Yaoundé (Camerun), Budapest (Hongria)
- 1998: Yaoundé (Camerun), París (França)
- 1999: Yaoundé (Camerun)
- 2000: Praga (República Txeca)

La nostra ACAT també hi era!

La Isabel Roura, la Montserrat Martínez, en Jaume Nonell i l'Emili Chalaux vam tenir l'ocasió -en representació de la nostra ACAT- de participar en el seminari europeu que la FI.ACAT va organitzar a Praga, sota el títol "**Europa 2000: els drets de la persona a debat**".

Hi assistiren aproximadament 80 delegats de les ACAT de tot Europa, amb una nodrida representació dels països de l'Est: Kosovo, Sèrbia, Moldàvia, Rússia, Romania, Hongria, Eslovàquia, Albània, Letònia, Lituània, Estònia, Txèquia...

El nostre hotel estava situat a una certa distància del Seminari Internacional de teologia dels baptistes, lloc de la trobada. Tot el transport -des de l'aeroport fins a l'hotel, i de l'hotel al centre baptista- va ser assumit gratuïtament per una cooperativa de txecs, antics presos polítics sota el règim comunista, en agraïment per l'ajuda i el suport que els havia aportat l'ACAT-França mentre eren perseguits i a la presó. També va ser benèvola la participació al seminari dels sis intèrprets (anglès-francès-alemany). Sense ells, el seminari no s'hauria pogut realitzar! Els en donem les gràcies.

Un aspecte important va ser l'alt nivell dels conferencians, i també volem subratllar el desenvolupament sense traves del seminari, gràcies a l'excel·lent equip organitzador i les nombroses persones que hi col·laboraren.

L'Ajuntament de Praga va contribuir a organitzar una conferència pública a la Universitat Carles, a càrrec de Paul Ricoeur, destacat filòsof francès que, durant l'època comunista, havia donat un ferm suport als intel·lectuals txecoslovacs. A més, l'Ajuntament va oferir a tots els membres de la FI.ACAT una recepció i una visita guiada de la ciutat.

El diàleg i la convivència que es van establir durant el temps lliure entre uns participants tan diversos, van ser considerats per tothom un aspecte summament positiu d'aquesta trobada. Un dels fruits més destacats del seminari és la creació d'una nova ACAT: l'ACAT-Txèquia.

El diumenge 8 d'octubre vam assistir, en l'església protestant Salvator, a una celebració ecumènica de cloenda, amb la participació del bisbe auxiliar catòlic de Praga, pastors protestants, i un prevere ortodox.

Emili CHALAUX, vicepresident de l'ACAT

Paraules de benvinguda de PATRICK BYRNE, president de la FI.ACAT

Praga, ciutat històrica, i també ciutat símbol per a tots aquells que estimen els valors de la llibertat i dels drets de la persona. Símbol de tantes esperances, símbol de perseverança, de coratge, de resistència. Quan ens vam posar a preparar aquesta trobada europea, i vam buscar un lloc, el nom de Praga se'ns va presentar tot d'una. Però no sabíem si gosar proposar-ho (no existeix una ACAT a la República Txeca). Finalment, vam prendre la decisió i, gràcies a la determinació, al treball de tot l'equip organitzador -ací a Praga i al secretariat de la FI.ACAT- i, no cal dir-ho, gràcies als esforços de la gent que va ajudar a trobar el necessari finançament, s'ha pogut portar a terme aquest bell projecte.

Benvinguts, doncs, els qui heu acudit de 21 països europeus, de l'ACAT, d'altres moviments, i també a títol individual. Són representats ací Albània, Alemanya, Bèlgica (parla francòfona i neerlandesa), Espanya (Catalunya), Estònia, França, Gran Bretanya i Irlanda del Nord, Holanda, Hongria, Itàlia, Kosovo, Letònia, Lituània, Luxemburg, Moldàvia, Romania, Rússia, Sèrbia, Eslovàquia, Suècia, Suïssa i Txèquia.

Ens hem reunit en ocasió del **50è aniversari de la Convenció Europea dels Drets Humans** (i els 25 anys de l'Acta final d'Hèlsinki, agost 1975, que va portar a la creació de l'OSCE, l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa). No som els únics a celebrar aquesta efemèride: els drets humans estan de moda a Europa durant aquest any. Ja va bé recordar tot el que hi ha passat de positiu en 50 anys. Fa tan sols tres dies, la Unió Europea va aprovar la Carta dels Drets Fonamentals. No fa encara dues setmanes, Albània va ratificar el protocol 6 de la Convenció sobre la Prohibició de la pena de mort, un altre pas endavant.

Tanmateix, som prou realistes per a no cantar victòria. Sabem que la realitat no a tot arreu és reconfortant, però tampoc no caurem en l'excés invers que consistiria a veure només els problemes i a lamentar-nos-en. Per què ens hem reunit? Ens hem reunit a fi de subratllar novament la importància d'aquests drets humans, d'encarar-nos amb la realitat i de buscar una nova dinàmica, un nou impuls. És amb aquest esperit que us demano que us endinseu en el nostre seminari.

No en tindrem prou amb discursos bonics. Si hem volgut fer aquesta trobada, és perquè creiem que pot conduir a uns resultats, que les vostres contribucions seran un enriquiment. D'altra banda -així ho heu expressat quan us va inscriure-, hi ha la voluntat de comprometre-us. Comenceu ja des d'ara a pensar-hi. No es tracta, de cap manera, d'un simple exercici intel·lectual. Aquí volem treballar junts per tal d'actuar amb més gran eficàcia.

Una nova dinàmica? Un nou impuls? Sí, però amb quina finalitat?

En una entrevista concedida poc abans de morir (fa un any i mig) per Karekine I ("*Catòlikos de tots els armenis*"), a l'ancià cap de l'Església cristiana armènia se li va fer aquesta pregunta: "Després de les esperances suscidades per la caiguda del Mur de Berlín, no hi ha actualment una gran decepció a Europa, una certa desil·lusió a l'Oest com a l'Est?" I ell va respondre: "Efectivament, molta gent havia posat una gran esperança en aquesta obertura, aquest alliberament, i va quedar decebuda. Però no deu ser perquè generalment és més fàcil enderrocar un mur que no pas construir un pont? En aquests moments ens cal paciència per a construir ponts."

Construir ponts: és el que us proposo en el moment d'inaugurar aquesta trobada. No resulta pas fàcil! No hi ha espectacle més desolador que un pont enderrocat, destrossat deliberadament! Penso en l'antic *pont de Mostar*, que comunicava la comunitat croata i la musulmana. Pont destrossat, esdevingut símbol de desavinença, divisió, guerra i odi entre germans i germanes veïns. I tanmateix, què pot haver-hi de més bell que els esforços renovats per reconstruir aquest lloc de pas i d'encontre, a Mostar i arreu?

Cadascun de nosaltres és cridat a convertir-se en constructor de ponts. Alguns dels aquí presents segurament ens podran ensenyar molt en aquest camp: Romania, Eslovàquia, Irlanda del Nord, Bèlgica, Sèrbia, Kosovo, Albània... És una mica el que intenten fer les ACAT des de fa 26 anys, amb el suport de la FI.ACAT.

Hi ha ponts d'urgència que cal establir vers les víctimes de la opressió: una mà oferta als aïllats, als oprimits, als perseguits. Dues mans que s'entrellacen ja fan un pont, per fràgil que sigui, un pont salvador. Hi ha ponts menys visibles: salvavides, cordes de socors llançades a les víctimes.

D'una voluntat semblant a la de construir ponts de solidaritat va néixer l'ACAT. En aquella època, primer es tractava dels torturats del Vietnam (les fundadores havien escoltat el testimoniatge trasbalsador d'unes persones que hi havien estat), després van venir Xile i Àfrica del Sud. De la mateixa manera es van crear lligams amb l'aleshores Txecoslovàquia: penso sobretot en l'ACAT-França i els ponts, els vincles que va establir amb els presos polítics del país. Hi ha mil maneres de teixir aquests lligams, de construir ponts; tothom hi pot contribuir.

***Ponts** per a arribar a les autoritats afectades; a les víctimes i a llurs parents; als mitjans de comunicació i a l'opinió pública per tal de trencar el silenci i de donar a conèixer el problema tot subratllant el valor fonamental de cada ésser humà.

***Ponts** entre tots aquells capaços d'ajudar i disposats a fer-ho, per tal de crear així xarxes de solidaritat.

*No hem de permetre que es tallin **ponts**, que es talli el pas a persones perseguides, angoixades, que demanen asil en el nostre país; tampoc no hem de permetre que el racisme soscavi els fonaments de la vida en comú.

*Volem també construir **ponts** espirituals sobre el fonament d'una fe i d'una esperança en la persona de Jesucrist, i sobre la força de la pregària; **ponts** espirituals entre nosaltres i amb les víctimes a través de la nostra pregària, "la pregària en el cor de l'acció".

*Per a això, convé establir **ponts** entre cristians de tradicions diferents. A vegades se'ns pregunta si calia una associació específica de cristians contra la tortura, però queda encara tanta feina per construir **ponts** sòlids en aquest nivell, **ponts** que ens permetin mirar-nos de cara, dir-nos respectuosament i fraternal el que ens uneix, el que és l'essencial de la nostra fe: la convicció que la vida és més forta que la mort i que som cridats a la solidaritat i a l'amor. És tan urgent aquest apropament en l'Europa d'avui!

Establir ponts, això és el que volem fer aquesta setmana, i és el que proposa la FI.ACAT en organitzar aquestes trobades.

(Traducció: Heide Axmacher)

“El retrobament” ERNST BARLACH

FEM NOSTRES ELS DRETS HUMANS

Extrets de la intervenció de **GUY AURENCHÉ**,
president d'honor de la FI.ACAT

Què és el que celebrem? No, certament, un text congelat, ni tampoc un bell record. Celebrem, per damunt de tot, el testimoniatge d'un immens sofriment i d'una immensa protesta, d'una opció ètica fonamental que converteix la persona humana en centre de tot projecte polític nou. Celebrem el coratge de dones i d'homes que, en el transcurs d'aquests cinquanta anys, han plasmat en actes aquesta paraula donada que és la Convenció Europea dels Drets Humans (CEDH). Ens comprometem a fer nostre aquest text a fi que esdevingui un germen de reconstrucció.

Vivim un període especial en tots els països d'Europa. Període d'opcions de cara a una necessària reconstrucció. Sigui quina sigui la feblesa dels nostres mitjans i la nostra falta d'autoritat, no podem ser espectadors nostàlgics, ni hereus satisfets, i encara menys ressentits envejosos de l'èxit d'altres.

Som convidats a fer nostre el text de la CEDH, a nodrir-lo de les nostres conviccions, a encarnar-lo amb els nostres compromisos sobre el terreny, a enfortir-lo amb els nostres debats i amb múltiples aliances.

Elements de la dinàmica dels drets humans expressada en la CEDH

El text és en primer lloc un compromís polític davant l'immens drama de la Segona Guerra Mundial i, particularment, davant els estralls causats a la dignitat humana en terra europea.

El 5 de maig de 1945, deu països europeus es reuniren a Londres per fundar el Consell d'Europa. Es tractava de realitzar "una unió més estreta entre els seus membres amb la conclusió d'acords i l'adopció d'una acció comuna en els terrenys econòmic, social, cultural, científic, jurídic, administratiu, com també la salvaguarda

i el desenvolupament dels drets humans i de les llibertats fonamentals".

El text es refereix de manera particular a la qüestió del dret a la vida, a la integritat física i psíquica (prohibició de la tortura), a la seguretat, a judicis equitatius, al respecte de la vida privada i a la instrucció, a la llibertat d'expressió, de pensament, de consciència i de religió, a la llibertat de reunió i d'associació, a l'organització d'eleccions lliures. El principi de la interdicció de qualsevol discriminació constitueix un dels pilars fonamentals de la construcció jurídica europea. Diversos protocols han completat gradualment aquesta convenció.

El fenomen de les ONG

Existeixen ONG en tots els nostres països, qualsevol que sigui la situació política o econòmica. Són actors més o menys importants de la vida social, però a vegades són capaços de tenir un cert pes en les decisions. Són, de fet, un reflex del que cadascun de nosaltres hi aporta.

Límits de l'acció de la CEDH

Cal assenyalar algunes greus llacunes:

- *Impotència quan esclata una crisi (exemples recents en són Iugoslàvia i Txetxènia). Incapacitat de prevenir i de reaccionar ràpidament a nivell polític.
- *Dèbil protecció dels drets econòmics i socials.
- *Dificultats davant de fenòmens renaixents de discriminació massiva (la situació dels gitanos a tot Europa, el retorn de la xenofòbia, del racisme i de l'antisemitisme).
- *Regne de la impunitat i la incapacitat de fer justícia en alguns països, amb conseqüències destructives.
- *Dificultat d'eradicar la repressió violenta (ex. Turquia i molts països sorgits del món comunista).
- *Dificultat a l'hora d'assegurar el veritable acatament dels compromisos presos pels estats, especialment aquells que hi són des del 1993.

Fer nostra la dinàmica dels drets humans

Ha arribat de nou el moment de la construcció, tant en els països que surten de la dictadura, la societat dels quals ha estat moralment i políticament trencada, com en els països on la democràcia regna des de fa temps. Aquestes societats opulentes, sovint arrogants, que no saben compartir, que dubten d'elles mateixes i campen amb pretensions d'un èxit només aparent, són incapaces d'organitzar en el seu si un debat real i fecund. La mateixa democràcia es veu amenaçada. La dinàmica dels drets humans constitueix una eina (no l'única) per a la construcció social. Exigeix conviccions, imposa comportaments i pràctiques, crea mecanismes de control i d'avaluació, suscita reformes, castiga els mancaments. Sabem que l'eina dels drets humans no basta per a fer-ho tot. Necessita la intervenció de molts altres actors. Però és un actor essencial en tota construcció social.

Tornar a fer nostres els drets humans, què vol dir per a cadascun de nosaltres?

Hem de forjar-nos unes conviccions i prendre unes decisions. Tot projecte individual i tot projecte social ho requereixen. La implicació personal és necessària davant del discurs que repeteix que no podem fer res a causa de traves imperatives (mercat, moda, urgència, modernitat). Els drets humans ens conviden a plantar-nos en nom de la dignitat de la persona.

Hem de posar en pràctica les nostres conviccions. L'acció és indispensable. Una ONG pels drets humans que no actua és indigna d'aquest nom. Petites o grans, les accions han de tenir l'ambició de transformar les realitats socials i d'influir en les mentalitats. Davant del descoratjament, recordem la "gota d'aigua" que permet als oprimits de sobreviure. Independentment de les dificultats econòmiques o polítiques, cal portar a la pràctica aquestes conviccions.

Hem d'acceptar que aquestes conviccions es puguin debatre. Els drets humans no són un conjunt tancat i estàtic. Es poden discutir amb la finalitat de millorar el respecte efectiu de la dignitat humana. Això és extremament important en un temps en què les pors polítiques i els integristes, també religiosos, reapareixen. El paper de l'ACAT és fonamental; pot tenir com a missió la creació d'autèntics debats entre diferents conviccions.

Aquestes conviccions han d'aliar-se de cara a l'acció. Han de ser constantment afinades en el marc d'una veritable presa de consciència política. Les ONG pels drets humans no han de ser actors directes en les estratègies polítiques, sinó que han de situar llurs propostes i accions dins d'un context polític estudiat i conegut per tal de poder-ne denunciar els disfuncionaments.

Les conviccions demanen coratge i perseverança. La dinàmica dels drets humans és el contrari de la llei de la immediatesa que sembla predominar avui dia, el contrari de l'èxit aparent o ràpid.

Les conviccions es basen en la confiança. Confiança en la persona humana. Confiança en si mateix, tot sabent els propis límits. Confiança en l'altre. I, com a creients que som, confiança en el Tot Altre que des de tota l'eternitat ens diu el Seu amor.

Tornar a fer nostres els drets humans a través del projecte de la Convenció Europea és, doncs, una tasca multifacètica i no gens fàcil. No ens trobem sols, sinó que actuem enmig d'una xarxa d'aliances fraternes i eficaces.

(Traducció: Montserrat Bonhora)

APROXIMACIÓ FILOSÒFICA ALS DRETS HUMANS

Hubert HAUSEMER, filòsof personalista.
Membre de Justícia i Pau de Luxemburg
i membre actiu d'Amnistia Internacional

(Resum fet per Montserrat Martínez)

El ponent va tractar de mostrar per què hi ha la necessitat de cercar la identitat personal, i com es pot lligar amb el respecte als altres. Punts fonamentals de la identitat de les persones:

- La persona desitja de ser única, insubstituïble.
- La identitat de cadascú no és configurada a l'inici de la nostra vida, no és quelcom que s'assoleixi sense esforç; és el resultat d'un treball.
- La recerca de la pròpia identitat és necessària.
- Estem actualment en una època d'individualisme.
- Cal respectar l'altre i refusar la xenofòbia, el racisme i el feixisme.

Abans de la relació amb l'altre i amb el món, hi ha la relació amb un mateix. L'ésser humà ha d'ordenar les seves relacions com a persona. Emmanuel Mounier deia que la persona era un ésser interrogat constantment pel món i que sempre respon. La resposta suposa una interrogació prèvia. És comportament, paraula, pensament..., amb tot, la persona es compromet. La nostra identitat es construeix en funció de les nostres respostes. Tant és així, que la construcció del "jo" no s'acaba mai, ja que tampoc no cessen les crides i les interrogacions. La identitat de la persona no és un bloc homogeni. Hi té un lloc l'herència i, sobretot, el propi passat.

La persona és responsable de la seva identitat actual. Un no pot dir: "Jo sóc així, no puc fer-hi res." Hi ha un veritable treball per a construir la pròpia identitat, i aquest treball comporta confrontació amb l'alteritat.

Respecte de l'altre

Només un "jo" fort és capaç de respectar l'altre. Allò desconegut ens fa por. Aquesta por ens pot dur a estratègies de fugida (que és una feblesa), de submissió o, fins i tot, ens pot conduir a ignorar allò desconegut (un boicot "mortal").

Quins motius tenim per a respectar l'altre?

- No el podem fer desaparèixer: és allà.
- És necessari per a la meva identitat.
- L'he de respectar per la seva dignitat i la seva capacitat de resposta.

D'aquí sorgeix la norma d'or de tractar l'altre tal com jo vull ser tractat, deixant que desenvolupi la seva identitat. És una visió de l'ésser humà realista i possible.

Els Drets Humans corresponen a uns drets de la persona individual i occidental i van sorgir com a reacció davant de situacions concretes de sofriment i de dolor. Els drets s'han de relacionar amb els deures. La Declaració dels Drets Humans és un procés viu.

ELS FONAMENTS TEOLÒGICS DELS DRETS HUMANS

Mons. Basil OSBORNE,

bisbe ortodox del patriarcat de Moscou

El bisbe auxiliar de l'Església ortodoxa russa a Anglaterra es va encarar amb l'enunciat de la Trobada com "un rept, ja que la meua Església no destaca precisament pel seu interès en temes contemporanis". (Tanmateix, l'agost d'enguany, els bisbes van aprovar un ampli document sobre "Conceptes socials de l'Església Ortodoxa russa", els setze capítols del qual aborden temes tan importants com la nació, la política, la globalització i la secularització, la guerra i la pau, la bioètica, l'ecologia, etc.). Tal com acostumen a fer els ortodoxos, va partir dels conceptes desenvolupats pels Pares de l'Església -en aquest cas, Dionisi Areopagita i Màxim el Confessor- referents a la naturalesa de la persona humana i al seu procés de divinització, objectiu últim de l'existència. L'anàlisi d'aquest procés, i de les barreres que l'obstaculitzen, forma part de la missió profètica de l'Església; per tant no es tracta d'una anàlisi política o econòmica, sinó espiritual.

En la impossibilitat de reproduir el text complet, oferim aquí el punt que aborda directament l'enunciat de la ponència, no sense assenyalar que el llenguatge usat pot comportar dificultats de comprensió per als cristians no ortodoxos. El text vol ajudar-nos a aprofundir en les exigències dels drets humans des d'una perspectiva de la fe.

Quins són, doncs, els fonaments teològics dels drets humans des de la perspectiva de Dionisi Areopagita i Màxim el Confessor?

Per començar, cal convenir que cap dels dos no parla ni remotament de conceptes com "drets humans" o "llibertat de consciència". Ambdós pensen que l'ésser humà és lliure per naturalesa, ja que fou creat per Déu. Ambdós admeten, però, que la llibertat es veu greument afectada per les passions, els efectes de les quals es poden trobar tant en la societat com en el cor humà. I tots dos defensen que, amb l'ajuda de Déu, l'ésser humà pot retornar en aquesta vida a un estat proper a aquell de què gaudia Adam

abans de la caiguda. I Màxim, per la seva banda, sosté que la superació d'aquest egoisme i egocentrisme, i el seguiment dels manaments de l'Evangelí en el tracte amb els altres, són l'única resposta apropiada a la revelació de Déu en Crist. Tanmateix, ni per a l'un ni per a l'altre aquests eren "drets" pels quals calia interessar-se o preocupar-se de manera especial.

Dos exemples de llibertat humana

I aquesta és la imatge que trobem també si mirem els Evangelis i la vida i l'ensenyament del Crist. Crist no parla de "drets humans". Ens parla de necessitats humanes i de la resposta que hi donem. Tampoc no ens parla de "llibertat de consciència": ens mostra com Ell és lliure. I com permet als altres de ser lliures. Quan es tracta de guarir algú, és l'interessat qui ha de decidir si vol ser guarit o no. Cal que n'expressi el desig. El Crist no obra amb violència ni tan sols quan es tracta del seu propi interès.

L'exemple més impressionant de la llibertat personal de Crist, el tenim durant el seu procés davant Pilat. Clarament els seus enemics volien desfer-se d'ell, volien que fos executat, però, quan és cominats a defensar-se, no ho fa. No intenta acollir-se a cap dret que l'hagi pogut emparar, ni tampoc intenta canviar la mentalitat dels altres. Ells són lliures de dir i de fer el que volen, fins i tot si això el perjudica. Aquí la llibertat es manifesta com a donada per Déu i preservada per Ell. Déu, en Crist, es lliura a les mans d'aquesta llibertat humana, s'hi entrega i, fent-ho, la confirma totalment.

La vida de Màxim el Confessor ofereix un exemple similar. Fou arrestat i portat a Constantinoble per haver-se oposat a la cristologia promoguda per l'Emperador, el qual intentava restaurar per tots els mitjans l'harmonia religiosa en el seu imperi. Disposem de la transcripció oficial de l'interrogatori davant les autoritats que finalment el condemnen: la sentència consisteix a tallar-li la llengua i la mà dreta a fi que ja no pugui divulgar de paraula ni per escrit les seves idees. En el text criden l'atenció dos aspectes. L'un mostra fins a quin punt era un home realment lliure; cap amenaça el va fer canviar de pensament. L'altre resulta encara més sorprenent: si ell no ha pogut convèncer-los, els altres han de persistir en llurs idees i obrar consegüentment, fins i tot si això significa la seva pròpia destrucció. No apel·la als seus "drets" com a ciutadà;

potser pensava que no en tenia. En tot cas, només fa servir la Veritat per a la seva defensa.

El document ens mostra algú que viu en Crist, algú la voluntat del qual està conformada amb la voluntat de Déu, i el "mode d'ésser" humà (*tropos hyparxeos*) del qual ha aconseguit la conformitat amb l'"estructura profunda" (*logos physeos*) de la seva naturalesa humana com a individu, tal com fou creat i sostingut per Déu. En ell, durant l'interrogatori, la sinergia de naturalesa i gràcia es veu realitzada. L'acceptació de la situació "donada" és total, no mostra ni el més mínim intent de queixar-se a Déu pel que li ha passat. Segueix l'interrogatori amb el màxim respecte, com si volgués dir: "No tindries cap poder sobre mi, si no l'haguessis rebut de dalt."

Poc després, va morir a l'exili. Ja era vell, i el seu cos no va resistir el que li van fer. Tanmateix, vint anys més tard fou rehabilitat i la seva teologia de les dues voluntats del Crist fou adoptada en el VI Concili Ecumènic. Molt aviat, començà a ser venerat com a sant, tant a Orient com a Occident.

Els dos judicis, el del Crist i el de Màxim, semblarien indicar el mateix: que no importa gaire la defensa dels propis drets. Ni l'un ni l'altre apel·len a cap condició pròpia per tal d'obtenir un tracte diferent del que reben. Concedint a llurs perseguidors tal llibertat, s'alineen amb Déu -Crist com a Fill de Déu es fa Fill de l'home, i Màxim com a fill de l'home es fa Fill de Déu. El Pare fa sortir el sol sobre justos i injustos sense distinció de persones en l'ús de llur llibertat, de la mateixa manera que fa ploure sobre justos i pecadors.

La manera d'actuar de Màxim em porta a una dita epigramàtica de Nicolai Berdaiev: "El pa a la meua taula és un problema material, però el pa per al meu proïsme és un problema espiritual." Per a assegurar el primer, cal que faci el que bonament pugui; per al segon, haig de vèncer el meu egoisme i egocentrisme. Per a donar la llibertat als altres, primer m'haig de vèncer a mi mateix.

L'Església en el món

Malgrat tot, hi ha una gran diferència entre deixar als altres llur llibertat, guardant-la per a ells, i aprovar tot el que se'n deriva. En el context secularitzat en el qual vivim, cap Església no estarà d'a-

cord amb tot, més enllà d'uns límits acceptables. No és cap equivocació, ja que l'Església ha d'ésser -i sempre ha estat així- maximalista quant al comportament dels seus membres, i responsable per tal que no siguin sotmesos a la temptació. És inevitable que existeixin tensions que s'han de resoldre.

A la llum de la teologia de Màxim el Confessor i de Dionisi, l'espècie humana no està formada per individus totalment separats els uns dels altres. Els éssers humans es troben en relació no perquè es relacionen entre si, sinó perquè en el més pregon de la seva estructura, cada ésser humà està relacionat amb els altres fins i tot abans d'arribar a relacionar-s'hi socialment. La nostra relació amb els altres és una realitat pre-existent vers la qual hem d'anar creixent. És tasca de la societat fomentar aquest creixement, que serà ple només si és lliure.

Conclusió

En resum, des del punt de vista dels dos teòlegs que ens han servit de guia, l'origen dels drets humans, del respecte a la llibertat de l'altre, no es troba només en el fet d'ésser a imatge de Déu, sinó també en la necessitat de recuperar la semblança amb Déu, perduda en la caiguda. Recuperar la semblança, el procés de divinització, significa en el seu sentit més pregon participar en la naturalesa divina, en paraules de sant Pere. El camí de la divinització, però, implica inevitablement fer el que Déu fa per nosaltres en la mesura en què això és possible. Comporta preservar la llibertat de l'altre. Significa acceptar la llibertat com un element donat per Déu a la naturalesa humana i intentar que no sigui trepitjada.

Podem adonar-nos de la importància de tot plegat si considerem com uns pares eduquen els fills. Proporcionen el marc dins el qual el nen pot aprendre gradualment a ser lliure i a dirigir la seva pròpia vida. Però igual que el marc donat implica limitacions al comportament del nen fins a la seva maduració, que li permetrà actuar amb plena llibertat, també Déu, en l'Antic Testament i en el Nou, ha establert límits a la conducta humana en el nivell més bàsic: prohibició de matar, de robar, de cometre adulteri, d'obrar amb falsedat. Ens dona un marc en el qual podem créixer i evolucionar cap a Ell. Això significa l'assimilació gradual de la nostra voluntat a la Seva. En paraules del Crist, "hem de ser perfectes com el Pare del cel és perfecte".

Una societat cristiana sana -tota societat sana- es dota d'un marc de lleis per al seu creixement. Amb el pas del temps, aquestes lleis canviaran, diferiran d'acord amb cada país, però llur significat i importància no es podran veure si no es contempen en llur pròpia essència: com un mitjà per a créixer cap a Déu i com una xarxa per a evitar de caure en el caos de l'egocentrisme i de l'amor propi. Mai no existirà un temps en què no sembli que la llibertat entra en conflicte amb moltes de les lleis fetes per l'home. Les úniques lleis que no entren en conflicte amb la nostra naturalesa més pregona són les lleis de Déu, el "nomos physeos" edificat en nosaltres i que conté l'objectiu de la nostra naturalesa, la transfiguració. Hem estat creats per Déu per aconseguir la conformitat amb la nostra naturalesa més pregona, a través de l'amor. A través de l'amor a Déu i l'amor al proïsme. Igual que l'amor, si és forçat, no és amor, únicament podem estimar si som lliures. Aquesta comprensió es troba en el cor de la teologia de Màxim i de Dionisi i de la tradició teològica en el seu conjunt, i és la que ens ajuda a entendre el document sobre "Conceptes socials" aprovat pels bisbes de l'Església russa. Per a un cristià ortodox, el paper dels drets humans i de la llibertat de consciència en la societat no es pot capir si no és en relació amb el destí que Déu vol per a l'ésser humà, a saber, la seva transfiguració en la mesura del possible en aquest món, i la resurrecció en l'altre.

(Traducció: Heide Axmacher)

***Crec en el sol,
encara que no brilli.
Crec en l'amor,
encara que no el conegui.
Crec en Déu,
encara que calli.***

Escrit sobre la paret d'un soterrani de Colònia, on uns quants jueus van romandre amagats durant tota la guerra.

DRETS HUMANS A EUROPA: UN PUNT DE VISTA CRISTIÀ

Elizabeth SALTER, quàquera anglesa

La Societat dels AMICS, generalment anomenats quàquers (to quake = tremolar, davant Déu), va ser fundada a Anglaterra per George Fox l'any 1668. La "llum interior", amb l'Esperit Sant, guia cada fidel, en comunitat, en l'estudi de la Bíblia, inspirant-li bones obres i unint-lo al Crist. Els quàquers, des de sempre, han destacat per socórrer totes les víctimes de les guerres i per implicar-se a favor de la pau.

Vaig néixer a Anglaterra l'any 1933. Va ser un any significatiu per a Europa. El partit nazi, sota el seu magnètic Führer Adolf Hitler, guanyava les eleccions a Alemanya. Un dels meus primers records d'infància és del 3 de setembre de 1939, dia en què es va declarar la Segona Guerra Mundial. Jo i altres membres de la família visitàvem la meua àvia i escoltàvem la ràdio quan el Primer Ministre Chamberlain va fer la seva greu proclama. La meua àvia es va posar a plorar -jo no entenia per què, però la meua mare la va abraçar i va intentar consolar-la. Perquè la meua àvia era holandesa, i jueva, i sabia la sort que esperava a la seva família que encara residia a Holanda. Trenta-nou membres d'aquesta família de fet van morir en les cambres de gas d'Auschwitz, víctimes de la doctrina i barbàrie nazis.

Quaranta anys abans, els pares de la meua àvia havien arribat a Anglaterra, en migració econòmica, a la recerca d'una vida millor. Ningú no va posar en dubte que tenien tot el dret de fer-ho; es convertiren en bons ciutadans britànics, s'establiren, visqueren una vida profitosa i foren pilars de llur sinagoga.

El meu pare es convertí al cristianisme, i jo vaig ser educada com a anglicana. Molts anys més tard, vaig descobrir la Societat Religiosa dels Amics, més coneguda com a Quàquers. Una de les raons que m'hi van atreure va ser llur afirmació que tota vida humana és sagrada, perquè hi ha "quelcom de Déu" en cadascun de nosaltres. Els quàquers no professen cap doctrina establerta: llur convicció que tota vida humana és sagrada i que la nostra humanitat comu-

Àngel del s. XI, catedral de Bayeux

na ens fa iguals als ulls de Déu, implica un compromís de protegir-la activament. Per això els quàquers són gairebé tots pacifistes, i no solament es neguen a participar en la violència, sinó que treballen activament per promoure relacions justes i pacífiques a tots els nivells de la societat.

La preocupació pels drets humans es troba en el centre del meu propi itinerari espiritual. Començant per l'experiència de la meua família jueva, va continuar -després d'un període d'estudis en una universitat francesa amb estudiants d'arreu del món- amb la meua decisió de col·laborar en la reconstrucció de relacions enmig de les ruïnes de la postguerra. Més tard, en els anys 50, tot treballant pel Consell Mundial de les Esglésies, vaig adonar-me de la urgència que els cristians ens impliquéssim allà on els drets humans són escandalosament violats. Gran part dels nostres recursos es destinava al restabliment dels refugiats de l'Europa devastada per la guerra. Durant els anys 60 i 70, col·laborava juntament amb el meu marit en campanyes característiques de l'època -el moviment anti *apartheid*, la Campanya pel desarmament nuclear, el moviment pel desenvolupament mundial. L'important era seguir la consciència, buscar justícia per a tothom.

Quan vaig tornar al Consell Mundial de les Esglésies l'any 1990, aquesta vegada a la seva Comissió d'afers internacionals, em vaig implicar en un ventall de qüestions de drets humans. Tots els activistes dels drets humans saben com n'és, de frustrant, intentar ajudar a resoldre situacions on els abusos són de llarga durada i aparentment insolubles. El conflicte entre sinhalesos i tàmls a Sri Lanka es va convertir en una preocupació major. Com a Irlanda del Nord o Israel/Palestina, el progrés és lent i dolorós, encara que els esforços que vam fer en el CME d'unir cristians de les dues Corees, finalment porten fruit.

A Europa, els conflictes a l'antiga Iugoslàvia i les accions contra els kurds han comportat un flux de refugiats a d'altres parts d'Europa. L'lux experiència no sempre és feliç.

Naturalment, el punt de partença d'un Estat en relació amb els que demanen asil no és el mateix que el d'un cristià. El primer deure de l'Estat consisteix a protegir els interessos d'aquells que viuen dins les seves fronteres; això pot molt ben significar que mantingui fora els que possiblement poden representar una amenaça o, com a mínim, resultar una càrrega. El deure del cristià és actuar a favor dels

pobres, dels marginats, dels sense sostre, dels perseguits, de tota nacionalitat, raça i color, com si fossin el Crist mateix. D'alguna manera, hem de trobar un punt de convergència.

Hi ha una sèrie impressionant de declaracions, cartes i actes elaborades al llarg dels anys amb vista a defensar els drets individuals i col·lectius: la Declaració Internacional de Drets Humans, la Convenció Europea de Drets Humans, la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea i, des del 2 d'octubre d'enguany, per primera vegada, l'Acta dels Drets Humans del Regne Unit. Són passos importants, vitals, cap a una societat humana més justa i equitable.

Però la xenofòbia i el racisme no van passar de moda amb la mort de Hitler. Continuen vius i prosperen. La legislació internacional i nacional és una cosa; les campanyes de premsa, l'opinió pública desfermada, els rumors i les mitges veritats són una cosa molt diferent. Personalment vaig lluitar en el cas d'una noia rwandesa que volia quedar-se a la Gran Bretanya; els obstacles que li va oposar el Ministeri de l'Interior, que ha de decidir cada cas en particular, de vegades semblaven insuperables. Els angoixats sol·licitants -majorment africans i asiàtics- que esperaven poder exposar llur demanda, tenien ben poques probabilitats de ser admesos.

He volgut destacar aquest tema en particular, ja que als cristians d'Europa ens confronta amb uns reptes especials. Molta gent, entre ells cristians, pot considerar que els governs, davant d'unes decisions difícils sobre el repartiment del pressupost nacional, tenen el deure primordial de proveir les necessitats de llurs propis ciutadans. Els estats democràtics han de comptar amb eleccions cada x anys; atendre les demandes de l'electorat és una opció més segura que no pas la d'aplicar unes mesures sovint impopulars a favor dels marginats.

És important que les comunitats cristianes prenguin consciència del que realment passa amb els que busquen asil i amb els refugiats. Part de la premsa es deleix per destacar els abusos comesos per potencials demandants d'asil. Sovint es pressuposa que volen abusar, que només aspiren a treure profit de les generoses disposicions de la seguretat social. En el cas del Regne Unit, en general se'ls reté durant llargs períodes en hostals -i fins i tot en presons- mentre llur cas és estudiat. Molts van patir empresonament, tortura o la mort d'éssers estimats abans de decidir-se a abandonar llur

propi país. Molts, com els meus avantpassats fa més de cent anys, cerquen una vida millor en ambients desconeguts i sovint hostils. Dono gràcies per no trobar-me en el lloc d'ells, avui.

Aquesta sensació d'agraïment ha d'anar acompanyada del desig que es faci justícia. L'article 14 de la Declaració Universal dels Drets Humans ens diu que "en cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil i a beneficiar-se'n en altres països". Encara que no existeixin uns criteris uniformement acceptats per tots els països respecte al dret d'asil, alguns es mostren bastant més generosos en l'aplicació d'aquest article que d'altres. Els acords de Schengen, dins la Unió Europea, faciliten el lliure moviment dels ciutadans dels estats membres a l'interior de les fronteres de la UE, però posen traves considerables a l'entrada d'altres ciutadans. Hem de mantenir la pressió sobre els nostres governs per tal d'implantar unes pautes internacionals humanitàries que assegurin la protecció de tots els refugiats i demandants d'asil.

Per tant, què hauríem de fer nosaltres, cristians que ens sentim interpel·lats?

Primer: Crec que hauríem d'informar-nos, i informar les nostres parròquies, sobre l'autèntica realitat dels refugiats i dels buscadors d'asil, i sobre les garanties que per a aquestes persones preveu la legislació internacional, europea i nacional.

Segon: A curt termini, hauríem d'aportar el nostre suport moral i físic i la nostra amistat a aquells que han fugit de llur país.

Tercer: Hauríem de continuar fent hàbilment pressió sobre els qui, als diversos nivells, prenen les decisions, tot subratllant els drets dels refugiats i demandants d'asil i el nostre deure de protegir-los, i col·laborant amb els que porten la mateixa preocupació. No cal "satanitzar" els responsables de prendre decisions difícils. Però tampoc no els hem de deixar de petja.

Quart: Les necessitats de totes les persones obligades a fugir, hauríem de portar-les davant de Déu en la nostra pregària quotidiana.

Molts dels que fugen de la persecució o de condicions econòmiques, polítiques i socials intolerables, són víctimes de conflictes que la comunitat internacional sovint ha ignorat fins que la guerra era inevitable. La meua pròpia experiència a Sèrbia a començaments dels noranta em feia veure clarament que més tard o més d'hora hi hauria una conflagració a Kosovo. Un major suport als moviments a favor de reformes democràtiques a l'antiga Iugoslàvia, un focus internacional més gran sobre les violacions dels drets humans comeses contra la majoria albanesa a Kosovo, hauria contribuït a no haver de trobar-nos amb l'espantosa neteja ètnica i les seves terribles conseqüències. Novament heus ací milers de refugiats involuntaris buscant aixopluc. Les conseqüències que a llarg termini tenen les estratègies mioips i la manca de reflexió, salten a la vista. Seria molt millor ajudar les persones perquè puguin romandre a llur pàtria sense l'amenaça de persecució o d'inestabilitat econòmica, que no pas haver-los de proporcionar aixopluc, sovint de mala gana, quan es veuen forçades a fugir.

Ens cal proclamar la unitat del gènere humà als ulls de Déu. Aquest missatge el trobo perfectament expressat en les paraules del Premi Nobel de la Pau, un budista, Sa Santedat el Dalai Lama:

Que esdevingui a cada moment, ara i sempre,
Un protector per als desprotegits,
Un guia per als que han perdut el camí,
Un vaixell per als que han de travessar els oceans,
Un pont per als que han de passar un riu,
Un santuari per als que estan en perill,
Una llàntia per als que no tenen llum,
Un lloc de refugi per als que no tenen abríc,
I un servidor per a tots els necessitats.

(Traducció: Heide Axmacher)

**El món només serà salvat -si es pot salvar- pels
insubmisos. Sense ells, s'ha acabat la
nostra civilització, la nostra cultura, tot el que
hem estimat i que donava a la nostra
presència sobre la terra una secreta justificació.
Aquests insubmisos són la sal de la terra,
i els responsables de Déu...**

André Gide

ELS TALLERS TEMÀTICS

Notes i apunts

Emili Chalaux, Montserrat Martínez i Jaume Nonell

Tractament dels presos

En primer lloc, s'exposa la situació a la *República txeca*. Les seves 34 presons acullen unes 23.000 persones, una tercera part en espera de judici; uns 3.000 són estrangers, entre ells, molts ucraïnesos. Falta espai. Fins a l'any 1989, predominaven les sales grans (d'acord amb l'esperit col·lectivista); després de la Revolució del Vellut, s'han fet esforços per a millorar les condicions i apropar-se a un nivell europeu, malgrat la falta de diners.

El participant d'*Hongria* explica que actualment s'introdueix la figura del capellà de presons; és l'única persona autoritzada a parlar sense supervisió amb els presos. El sou dels guàrdies és baix i llur formació, deficient.

Les dues participants de *Rússia* indiquen que a llur país hi ha més d'un milió de presos, vigilats per 300.000 guàrdies. El maig del 2000, unes 100.000 persones van ser amnistiades. Les presons solen estar en llocs apartats, on formen "ciutats" autònomes. El personal hi porta molts anys. Els nens són separats de la mare a partir dels tres anys; ingressen en un orfenat i veuen la mare només una hora al dia.

El representant de *Moldàvia* parla de tortures durant l'etapa d'espera de judici. El personal es dedica a robar als presos, les condicions de vida són duríssimes. El Comitè d'Hèlsinki ha començat a intervenir en el problema: aviat 40 guàrdies iniciaran un curs d'educació en els drets humans.

La persona representant *Letònia* afirma que al seu país la situació és millor que a Rússia o Moldàvia. Des del 1989, els edificis s'han renovat, la majoria de presos disposen de cel·les per a dos o tres,

mentre que en els centres on esperen judici, s'amunteguen fins a deu persones en una cel·la. Es preveu donar oportunitats d'educació als presos. Un gran problema és la rehabilitació de tots els presos que, després d'un confinament d'entre 10 i 15 anys, van ser alliberats l'any 1989. En aquella ocasió, molts procedents d'altres regions de l'antiga Unió Soviètica van ser tornats a llurs països. Actualment, hi ha uns 9.000 presos per una població de dos milions i mig. Totes les víctimes del comunisme van ser rehabilitades amb un suport financer del govern.

Comportament de la policia i d'altres forces de l'ordre

La brutalitat i l'ús il·legal de la força es deuen en part a

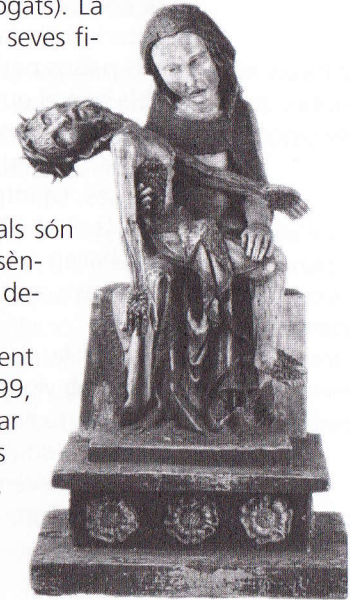
- una tria inadequada dels candidats
- una formació deficient i una retribució insuficient
- l'estrès professional
- una falta de control de la policia per part de l'administració.

Cal distingir entre brutalitat instrumental (la força il·legal per tal d'obtenir confessions), que té lloc en secret, i brutalitat no instrumental (en relació amb controls d'identitat, per exemple), que té lloc en públic, a vegades perquè la policia no ha après a manejar determinades situacions.

- *Albània: La policia considera perfectament legal l'ús de la violència contra una persona detinguda, amb l'argument que "va cometre un crim".
- *Alemanya: També aquí, en les grans ciutats com Berlín, Munic i Hamburg, es donen casos de violència policial.
- *Espanya: L'ACAT demana una educació per tal d'eliminar els vestigis de feixisme dins les forces policials. Ha col·laborat amb visites d'observadors del Comitè de Prevenció de la Tortura del Consell d'Europa a les presons i llocs de detenció. Està en contacte amb l'Associació contra la Tortura (ACT), la qual publica, via internet, informació sobre el comportament de la policia i, per això, va ser represaliada. Va rebre el suport de la FI.ACAT.
- *França: L'actitud de la policia francesa es considera un gran problema. Hi ha casos de violència policial preferentment contra estrangers. L'administració no es mostra disposada a dialogar en aquests afers.
- *Holanda: S'ha denunciat el tracte donat durant l'expulsió d'al-

guns refugiats (boca tapada, drogats). La policia comença a admetre a les seves files dones, homosexuals i persones de color.

- *Hongria: El Comitè d'Hèlsinki hongarès té tres seccions constituïdes per advocats, metges i treballadors socials, els quals són autoritzats a parlar sense la presència dels guàrdies amb qualsevol detingut.
- *Irlanda del Nord: Fins al moment de les Converses de Pau del 1999, la policia i l'exèrcit van causar moltes víctimes. Reclamacions judicials quedaven sense efecte. És indispensable l'anunciada reforma de la policia.
- *Rússia: El servei militar és obligatori, encara que permet excepcions. Sovint la policia col·labora detenint joves al carrer i a casa, que han d'engrossir les files de l'exèrcit. S'hi ensenyen tècniques de tortura. Les Mares de Soldats de Sant Petersburg fan un esforç d'educació i d'informació.
- *Suïssa: Violència policial sobretot contra estrangers. El Consell d'Europa va iniciar una campanya sobre Policia i Drets Humans.

Discriminacions. Grups minoritaris

Un expert, basant-se en la seva experiència durant sis anys a Ginebra i quinze a diferents llocs d'Àfrica, Àsia i Europa, afirma que, quan parlem de minories ètniques, ens trobem davant d'un problema d'identitat. La identitat és quelcom molt fràgil: els conflictes comporten problemes d'identitat que acaben en violència. En el xoc de tradicions diferents, si una d'aquestes és cristiana europea i l'altra no, hi ha una confrontació: la societat occidental utilitza mecanismes de crítica interna paral·lels al seu progrés. En l'actualitat, l'expert treballa amb els gitanos, un grup que està en crisi, ja que les seves feines no tenen sortida.

En la discussió posterior, s'estableix la diferència entre assimilació (desaparició de la pròpia identitat) i integració (procés de respecte). Els països petits són els qui tenen més problemes d'integració. Sembla que el que porta a la violència no és la fragilitat, sinó la intolerància. A França, el problema de l'acollida dels gitanos és molt viu. S'ha creat algun centre per a allotjar famílies expulsades de llurs cases. La integració mitjançant l'escolarització dels infants no resulta fàcil. A l'Estat espanyol, hi ha bastants gitanos sedentaris que treballen en el camp de l'artesanía. Tampoc Suècia no s'escapa d'aquests problemes.

Parlant de la discriminació en general, es constata que la policia respon amb violència als problemes creats per grups minoritaris. A Catalunya, tenim una política d'integració a través de l'educació d'infants i d'adults. Es parla del dilema dels turcs de segona generació que, a Alemanya, han de triar entre la nacionalitat del país d'acollida i Turquia. A Lituània, es distingeix entre nacionalitat i ciutadania.

Els Drets dels Infants

L'experta apunta que la Convenció dels Drets dels Infants conté els nostres somnis: el dret a l'amor, a l'educació, a tenir una família i una llar, a rebre justícia i protecció, a viure en llibertat, poder parlar i ser respectat. En tot conflicte, els infants són els més desprotegits, no poden lluitar per llurs drets.

La Convenció dels Drets dels Infants (ONU, 1989) ha estat ratificada per gairebé tots els països. Té 59 articles. Quatre punts molt importants cobreixen totes les necessitats: no discriminació, protecció, millor interès pel nen, supervivència i desenvolupament.

Els grups de treball van posar en comú experiències dels propis països. Els representants de Romania i d'Albània van destacar els progressos fets en aquest camp. Per finalitzar, tots els participants van expressar quins eren, a cada país, els desitjos i propòsits més urgents, quant a l'acció en defensa dels drets dels infants.

Violència ètnica, violència nacionalista

No acceptar el diàleg dona peu a la violència. El cas de Kosovo n'és un exemple clar. Caldria parlar no solament dels drets individuals, sinó també dels drets dels pobles. Únicament Macedònia va aconseguir sortir de l'ex-Iugoslàvia sense guerra.

La dictadura de Franco a Espanya, amb les seves tortures, explica, en bona part, el terrorisme basc actual. Els "problemes nacionals" no es resoldran mai pel sol mètode de la repressió policial. El diàleg ha de ser sempre el nucli de la solució. El nacionalisme pervers és aquell que fa servir la violència, i la violència pot ser usada també per l'estat nació. Sovint es dona el cas que els nacionalismes inicialment no agressius es tornen violents quan se'ls nega el dret a l'existència i la possibilitat del diàleg.

A Letònia i Lituània, on l'exclusió dels russos creava problemes després de la independència, les Esglésies van començar una acció decisiva d'acolliment dels ciutadans d'origen rus. A Romania es destaca la falta d'integració dels gitanos. Una intervenció es refereix a l'exemple de Catalunya i la immersió lingüística en català a les escoles per a afavorir la llengua més dèbil.

L'ACAT i la FIACAT poden

- *proporcionar experts jurídics en casos concrets**
- *col.laborar en l'intercanvi d'informació**
- *cridar l'atenció pública sobre casos concrets**
- *integrar les ACAT en organismes més amplis**
- *ajudar a veure les problemàtiques de l'Est i de l'Oest de manera diferent**
- *organitzar seminaris de formació sobre qüestions concretes**

Els nostres contemporanis estan molt preocupats per l'arribada d'un nou mil·lenni. Però per a nosaltres, els cristians, el repte és encara més gran: aquest nou mil·lenni és el tercer de l'era cristiana. Què hem fet, durant vint segles, dels ensenyaments i dels exemples del Crist? Una de les constatacions més tristes és que el petit grup de països, cada vegada més rics, que domina la major part de la humanitat, es compon -com a mínim en els seus orígens- de països cristians. I la part cristiana del món pobre repeteix les mateixes injustícies de la cristiana Europa, de la cristiana Amèrica del Nord...

A tot arreu on vaig, en tots els països, trobo gent i grups que, més enllà de llur raça, llur religió, llur ideologia, tenen un denominador comú: una set de justícia, una fam de pau que els empenyen a voler construir un món més fraternal; saben que formen part de la família humana. M'agrada la cançó brasilera que diu: "Quan un hom somnia tot sol, solament és un somni. Quan un hom somnia amb altres, ja és la realitat". La utopia compartida, heus ací el ressort de la història.

Dom Helder Câmara